

NKF byggesak

Tema: Byggavfall

GENERELT

Hvert år oppstår det omtrent 1,5 millioner tonn avfall fra bygningsarbeid. Dette utgjør nesten like mye som samlet mengde avfall fra norske husholdninger. I dette temastoffet skal vi se nærmere på hvilke bestemmelser som gjelder for byggavfall i plan- og bygningsloven, og hvilke vurderinger det er viktig at vi som byggesaksbehandlere gjør ved behandling av slike saker.

LOVGRUNNLAG

Plan- og bygningsloven (pbl) [§ 29-8](#)

Byggteknisk forskrift (TEK17) [§§ 9-5 – 9-9](#)

Byggesaksforskriften (SAK10) [§ 8-1](#)

SAK10 [kapittel 12](#) (om ansvar)

Avfallsforskriften [kapittel 11](#)

PRAKTISERING AV LOVVERKET

Lovverket

I plan- og bygningsloven § 29-8 står det at «Tiltak etter kapittel 20 skal tilfredsstillende krav til forsvarlig avfallshåndtering i eller i medhold av loven.» Bestemmelsene i TEK17 §§ 9-5 – 9-9 sier hva som er forsvarlig avfallshåndtering.

TEK17 § 9-5 sier at når noe bygges så skal det bygges slik at avfallsmengden over byggverkets livsløp begrenses til et minimum. Den sier også at når man bygger noe skal man velge produkter som egner seg for ombruk og materialgjenvinning. Hva som regnes som byggavfall er definert i veiledningen til denne bestemmelsen.

TEK17 § 9-6 definerer for hvilke tiltak det er krav om avfallsplan:

For følgende tiltak skal det i en avfallsplan gjøres rede for planlagt håndtering av avfall fordelt på ulike avfallstyper og -mengder:

- a) *oppføring, tilbygging, påbygging og underbygging av bygning dersom tiltaket overskrider 300 m² bruksareal,*
- b) *rehabilitering i form av fasadeendring, vesentlig endring eller vesentlig reparasjon av bygning dersom tiltaket berører del av bygning som overskrider 100 m² bruksareal,*
- c) *riving av bygning eller del av bygning som overskrider 100 m² bruksareal,*
- d) *oppføring, tilbygging, påbygging, underbygging, rehabilitering eller riving av konstruksjoner og anlegg dersom tiltaket genererer over 10 tonn bygge- og rivningsavfall.*

Tiltak som berører flere bygninger, konstruksjoner eller anlegg skal vurderes under ett.

TEK17 § 9-7 sier at når eksisterende byggverk skal endres eller rives skal bygningsdeler, installasjoner og lignende som kan inneholde farlig avfall kartlegges. Farlig avfall er fraksjoner av byggavfall som inneholder miljøgifter. Farlig avfall kan ikke behandles sammen

med annet avfall fordi det kan medføre alvorlige forurensninger eller fare for skade på mennesker eller dyr. Det er først og fremst i rive- og rehabiliteringsprosjekter at det blir større mengder farlig avfall. Miljødirektoratet har utarbeidet et fakta-ark ([M-29 2013](#)) med oversikt over de mest vanlige fraksjonene av farlig avfall fra bygg- og anlegg. Du finner de også i vedlegg 1 i DiBK's veileder for «[Tilsyn – avfallsreglar i pbl](#)».

For tiltak som er nevnt i TEK17 § 9-6 b-d skal det jf. TEK17 § 9-7 også utarbeides en egen miljøsaneringsbeskrivelse. En miljøsaneringsbeskrivelse skal minst inneholde opplysninger om:

- a) *hvem kartleggingen er utført av*
- b) *dato for kartleggingen*
- c) *byggeår og tidligere bruk hvis dette er kjent*
- d) *resultat av representative materialprøver og analyser*
- e) *forekomsten og mengden av farlig avfall fordelt på type*
- f) *plassering av farlig avfall i byggverket, angitt med bilde eller tegning der det kan være tvil*
- g) *hvordan farlig avfall gjennom merking, skilting eller andre tiltak er identifisert*
- h) *hvordan det farlige avfallet er planlagt fjernet*
- i) *hvor det farlige avfallet er planlagt levert*
- j) *alle funn av farlig avfall, sammenstilt i en tabell*

TEK17 § 9-8 sier at minimum 60 vektprosent av byggavfallet som oppstår i tiltak som nevnt i § 9-6 skal sorteres i ulike avfallstyper og leveres til godkjent mottak eller direkte til gjenvinning. Sortering av avfall skal normalt foregå på byggeplassen. Det bør derfor settes av plass til sortering, og det må undersøkes hvilke leveringsmuligheter som finnes lokalt for ulike typer avfall. Er det praktisk umulig å sortere på byggeplassen på grunn av plassmangel, hensyn til trafikkbelastning mv. kan man unntaksvis velge å kjøre avfallet til sentralsortering. (Sentralsortering vil si at avfallet sorteres i et sentralt anlegg.)

Alt avfall som ikke sorteres ut i rene fraksjoner skal føres i avfallsplanen som blandet avfall/restavfall. Brennbart materiale inngår i blandet avfall/restavfall, og er altså ikke en egen avfallstype. Mengden blandet avfall/restavfall kan ikke utgjøre mer enn 40 vektprosent av total avfallsmengde.

I følge TEK17 § 9-9 skal det utarbeides en sluttrapport som viser faktisk disponering av avfall, fordelt på ulike avfallstyper og -mengder. Det skal kunne dokumenteres at avfallet er levert til godkjent avfallsmottak eller direkte til gjenvinning.

SAK10 § 8-1 omhandler hvilke krav som stilles til dokumentasjon ved ferdigstillelse av tiltak. Sluttrapport med dokumentasjon av hvor avfallet er levert skal sendes til kommunen sammen med søknad om ferdigattest.

Regelverket for behandling av farlig avfall og informasjon om farlig avfall står i Avfallsforskriften kapittel 11. Formålet med disse bestemmelsene er oppnå en forsvarlig behandling av farlig avfall.

Ansvar

Hvem som har ansvar for de ulike oppgavene ved avfallshåndtering og miljøsanering står i SAK10 kapittel 12.

Ansvarlig søker jf. SAK10 § 12-2 e

Ansvarlig søker skal påse at det blir utarbeidet avfallsplan, miljøsaneringsbeskrivelse og sluttrapport for avfallshåndtering, og at det blir innhentet dokumentasjon for faktisk disponering av avfallet.

Ansvarlig prosjekterende jf. SAK10 12-3 c

Ansvarlig prosjekterende har ansvar for at det blir utarbeidet nødvendig prosjektering som grunnlag for avfallsplan og miljøsaneringsbeskrivelse. Dette innebærer blant annet å gjøre miljøkartlegging for å identifisere byggavfall som klassifiseres som farlig avfall.

Ansvarlig utførende jf. SAK10 12-4 d

Ansvarlig utførende har ansvar for å bidra til å følge opp avfallsplan, gjennomføre miljøsanering som forklart i miljøsaneringsbeskrivelsen, innhente og ta vare på dokumentasjon for faktisk disponering av avfallet og utarbeide sluttrapport for avfallshåndteringen.

Lovverket definerer ikke entydig hvem som har ansvaret for å utarbeide avfallsplanen. Det vil derfor kunne gjøres både av prosjekterende og utførende, avhengig av størrelsen og kompleksiteten på tiltaket og hvordan det er organisert. Ansvarlig prosjekterende vil normalt være den som er ansvarlig for å utarbeide avfallsplan og miljøsaneringsbeskrivelse i byggeprosjektet, men ansvarlig utførende kan også i noen tilfeller være den som er ansvarlig for dette, for eksempel i mindre tiltak som oppføring av småhus.

Saksbehandling

Kommunen skal ikke behandle eller godkjenne avfallsplanen, men der TEK17 §§ 9-6 og 9-7 sier at det skal utarbeides avfallsplan, eventuelt med miljøsaneringsbeskrivelse, skal ansvarlig søker sende sluttrapport, jf. TEK17 § 9-9, med kvitteringer for deponi mv. som dokumenterer faktisk disponering av avfallet til kommunen sammen med søknad om ferdigattest. Sluttrapporten skal redegjøre for avfallet som er disponert på tidspunktet for søknad om ferdigattest.

Tilstrekkelig dokumentasjon fra avfallsmottak er veiesedler eller andre typer kvitteringer som inneholder dato, bedriftsnavn på mottaker og avsender, avfallstype og mengde. Rapporter (for eksempel regneark) mottatt av avfallsselskap, eller hentet ut på statistikk fra avfallsselskapets nettsider for hvert enkelt prosjekt, vil også gi tilstrekkelig dokumentasjon.

For farlig avfall vil underskrevet deklarasjonsskjema være tilstrekkelig dokumentasjon.

Enkelte ganger vil man ikke få kvitteringer. Eksempelvis ved direkte ombruk av bygningsdeler, eller ved gjenvinning som ikke skjer i gjenvinningsanlegg med tillatelse etter forurensningsloven. Det vil da være tilstrekkelig at det framgår av sluttrapporten hvor og hvordan avfallet er disponert, samt hvor store mengder det dreier seg om.

I sluttrapporten som sendes kommunen skal ansvarlig foretak gjøre rede for eventuelt gjenværende avfall, og hvordan dette skal håndteres. Det forutsettes at det meste av avfallet er håndtert i tråd med kravene i TEK17, og at det kun er en liten del av avfallet som gjenstår ved søknad om ferdigattest. Om noe eventuelt gjenstår å håndtere bør det kun være avfall fra innredningsarbeider og mindre arbeider som etter avtale med kommunen skal slutføres og dokumenteres etter at søknad om ferdigattest er sendt. Alt avfall fra eventuell riving og miljøsanering skal være disponert og dokumentert før kommunen kan gi ferdigattest.

Det vil alltid være visse avvik mellom avfallsmengdene som ble estimerte i avfallsplanen og de virkelige avfallsmengdene som er oppgitt i sluttrapporten. Dersom avfallsmengder eller disponering som blir beskrevet i sluttrapporten, avviker vesentlig fra det som ble estimert i avfallsplanen, skal det følge med en begrunnelse for hvorfor det er slik. Vesentlige avvik kan for eksempel være der faktiske avfallsmengder i sluttrapporten avviker med over 25 % i forhold til estimatene i avfallsplanen, eller der en eller flere avfallsfraksjoner er disponerte annerledes enn det som er oppgitt i avfallsplanen.

Både avfallsplanen og sluttrapporten må dokumentere at minimum 60 vektprosent av avfallet er sortert i ulike avfallstyper, jf. TEK17 § 9-8.

Intensjonen med regelverket knyttet til behandling av byggavfall er å hindre ulovlig disponering av avfall og spredning av farlig avfall, samt fremme gjenbruk av bygningsmaterialer og gjenvinning av avfall. Ved behandling og vurdering av sluttdokumentasjon er det viktig å være oppmerksom på eventuelle forsøk på ulovlig avfallsdisponering.

Tilsyn

Kommunen har ikke lenger ansvar for å godkjenne avfallsplaner, men skal gjøre tilsyn for å påse at regelverket blir fulgt. Dokumentasjon for avfallshåndtering (avfallsplan, kartlegging av farlig avfall og miljøsaneringsbeskrivelse) skal jf. SAK10 § 5-5 være tilgjengelig i prosjektet og skal kunne vises ved tilsyn.

Kommunen kan gjøre tilsyn når som helst i løpet av byggesaken. DiBK anbefaler i sin tilsynsveileder at tilsyn med avfallsdisponering gjøres så tidlig som mulig i byggeprosessen. Dette fordi det da er mulig å avdekke mangelfull miljøkartlegging eller avfallshåndtering, slik at avfallshåndteringen blir utført i samsvar med regelverket i fortsettelsen.

Ved tilsyn er det spesielt viktig å ha fokus på håndteringen av farlig avfall. Denne type avfall finnes oftest i riving- og rehabiliteringsprosjekter. DiBK anbefaler i sin veileder at slike prosjekter blir prioritert ved tilsyn med avfallshåndtering. Ved behov for informasjon om farlig avfall, eller om kommunen oppdager uforsvarlig håndtering av farlig avfall, kan Fylkesmannens miljøvernaveidning være en støttespiller.

NKF har i samarbeid med DiBK utarbeidet hjelpemidler til bruk ved tilsyn, blant annet *varsel om dokumenttilsyn avfall* og *tilsynsrapport avfall*. Disse malene og flere hjelpemidler finner du her: <http://www.kommunalteknikk.no/tilsyn.463628.no.html>

KILDER

- Veiledning til SAK10 kap. 8: <https://dibk.no/byggeregler/sak/2/8/innledning/>
- Veiledning til TEK17 kap. 9: <https://dibk.no/byggereglene/byggteknisk-forskrift-tek17/9/innledning-til-kapittel-9/>
- Samleside bygg- og anleggsavfall: http://www.miljodirektoratet.no/no/Tema/Avfall/Avfallstyper/Bygg__og_anleggsavfall/
- Farlig avfall fra bygg og anlegg <http://www.miljodirektoratet.no/Documents/publikasjoner/M29/M29.pdf>
- Avfallsforskriften kap. 11: https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2004-06-01-930/KAPITTEL_12#KAPITTEL_12
- Kommentar til avfallsforskriften kap. 11, <http://www.miljodirektoratet.no/no/Regelverk/Forskrifter/avfallsforskriften/Kommentarer-til-avfallsforskriftens-kapittel-11-farlig-avfall/>
- DiBK's «tilsynsretteleiar – avfallsreglar i pbl» <https://dibk.no/saksbehandling/kommunalt-tilsyn/temaveiledninger/avfallsreglar-i-plan--og-bygningslova/>
- Kommunen sitt ansvar avfall: <http://www.miljokommune.no/Temaoversikt/Forurensing/Avfall/>
- Beregning av avfallsmengder: http://sac.no/wp-content/uploads/2013/01/www_sft_no_publikasjoner_2357_ta2357.pdf
- Byggforskserien 241.070 Avfallshåndtering i byggesaker – planlegging og dokumentasjon https://www.byggforsk.no/dokument/3094/avfallshaandtering_i_byggesaker_planlegging_og_dokumentasjon